

POCHLEBOWAĆ (103) *vb impf*

pochlebować (103), [**pochlibować**].

Oba o oraz a jasne; -e- (8) Mącz (7), KochJez, -é- (3) OrzQuin, KochPs, KochEpit.

inf pochlebować (13). \diamond *praes 1 sg* pochlebuję [w tym: -e (1)] (10). \diamond *2 sg* pochlebujesz (5). \diamond *3 sg* pochlebuje (20). \diamond *3 pl* pochlebują (17). \diamond *praet 2 sg m* pochlebowąłeś (1). \diamond *3 sg m* pochlebował (2). *f* pochlebowała (1). \diamond *3 pl m pers* pochlebowali (2). \diamond *fut 3 sg m* pochlebować będzie (1) *RejPos*, będzie pochlebował (1) *ModrzBaz*. *n* będzie pochlebować (1). \diamond *1 pl m pers* będziemy pochlebować (1). \diamond *imp 1 pl* pochlebujmy (1). \diamond *con 1 sg m* bych pochlebował (1). \diamond *3 sg m* by pochlebował (1). \diamond *3 pl m pers* by pochlebowali (1). \diamond *part praes act* pochlebując (24).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w. s.v. pochlebiać.

*Postępować wobec kogoś tak, aby zyskać jego względy, najczęściej: chwając go, przytakując; assentari, blandiri Mącz, Calep, Cn; adulari Calep, Modrz, Cn; auribus dare, parasitari Mącz, Cn; auribus dare, parasitari Mącz, Cn; ad voluntatem loqui, supparasitari Calep, Cn; dedolare, edolare, palpare Mącz; abblandiri Modrz; ad voluntatem agere, blanditias dicere, obsequi tamquam parasitus, subservire Calep; ad gratiam a. ad voluptatem loqui, auribus blandiri, commutare vultum et sermonem ad sensum et voluntatem, gratiae causa dicere a. facere, lenocinari, palpare munere, palpari, partes tractare secundas, sermonem ad voluptatem fingere, subblandiri Cn (103) : Co się przed nimi [panami] kłaniają, Z bojaźni mnodzy działają, A niektorzy pochlebując, Pożytku swemu folgując. Wiedząc, chocia tako mocni, A wszakoż czci niedostojni *BierRozm* 18; Si videbas furem, currebas cum eo et cum adulteris portione tuam ponebas. Kiedys widział złodzieia bieżales łnim Pochlebowales, nie karales łmiele tych ktorzy kradną *WróbZolt* 49/17; *RejRozpr* Dv, D2v; *RejKup* C, d7, dd3v; *RejWiz* 174; Lecż wierę ci Swidwowie/ łtoią zá Dębinę/ Acż ich wiele przypadkow/ tak milcząc ominę. Byś nie rzekł pochlebuiefz *RejZwierz* 58v; Aby cie wyrwał od niewiasty postronney y obcey/ kthora pochlebuie łagodnemi łłowy [quae eloquia sua mollit]. *BibRadz Prov* 2/16; Parasitor, Pochlebuyę/ yełtem paforzitem. *Mącz* 277b, 25c, 93d, [274]b, 383b; *Prot* A2v, Dv, E; *RejPos* 50v; *RejZwierc* 266; Nie vmiem pochlebować powiem prawdę łmiele *PaprPan* I2v, N4; Adulor Assentor, blandior sive voce sive gestu omniaque ad voluntatem loquor et ago, non ad veritatem – Pochlebuie [!] łłsze łzie. *Calep* 29a; Venditare se cuiquam [...] est per assentationem operam suam ultro spondere, et quasi venalem se ostentare. Pochlebuiać słuźbi zalieczam. *Calep* 1107b, 104b, 133a, 1034a; [Assentor Pozwalam/ pochlibuie *UrsinGramm* 233].*

*pochlebować komu (44): [Ezop do Rataja:] Ty łam roboty nie robiłz/ A nád námi grozy łtroifz: Pochlebować ci nie vmiem/ A toć włyłtko pánu powiem *BierEz* A3v, K2, S4; *RejPs* 122v; *RejRozpr* B2v; *RejRozm* 397; *RejKup* z6; Kiedy więc gębę nádnie w oney obfitości/ Iuż włyłcy pochlebuiać iego wielmoźności. Iáko płtre Soyki przed nim z dáleká dudkuiać/ A pálcem łobie s tyłu hic est vkázuią. *RejWiz* 11v, 4v, 9v, 99, 123, 189; *RejZwierz* 102v, 124, 138; łtoiać [Absalon] we drzewiach pochlebował tym przeciw ktorym łkázowano/ mowiać: Dobraczy miała być twoia rzecz/ ále nie máłz ktoby iey włyłuchał. *BielKron* 72; *Mącz* 91d, 167b; *OrzQuin* X3v; Potym znáć przyiaćielá gdyć nie pochlebuie *Prot* Av; Trzeci łie tak będa wieszác iáko ná powietrzu/ y tym y owym pochlebuiać/ łzukáiać żywności łwoich á pożytkow łwoich. *RejAp* 139, 179v; *GórnDworz* G6v; *RejPos* 201 v, 243;*

RejZwierc 49, 50, 53, 69v, 191, 226v; *RejPosWstaw* [41⁴]v; *PaprPan* B3; *ModrzBaz* 12, 17v; drudzy dla rofkoŝy/ wrzędow/ pánowánia (iákich bjło więcey) niezbożne^{mv} one^{mv} Pánu pochlebowáli. *SkarŻyw* 299, 212, 392, 493; *PaprUp* D3v, L4v; *WujNT* 170; (Biádá temu [...] / który ieft málutkiego fercá y vft złoŝliwych/ który dwiemá drogámi chodzi.) y z tym fię w rzeczy zgadza y z owym: y to chwali co ieden czyni y mowi/ y to co drugi przeciwny czyni y mowi/ á obiemá niezyczliwy áni vprzeymy. y temu pochlebuie y owemu: á ŝwoie myŝli/ iákoby obu oŝukał. *SkarKazSej* 662a.

part praes act: »nie pochlebujác« = *mówiác bez pochlebstwa* (2): *KochJez* A4v; *Szczęŝliwy Rádźiwile/ maŝ chętliwé Bogi/ Od których vpominek odnoŝiŝz ták drogi. Ale/ niepochlébuiąc/ byleŝ godzien dobrze KochEpit* A2v.

W połączeniach szeregowych (3): ktorzi [dworzanie] fię o to napilniey ŝtáráią/ áby pochlebowáli/ bieŝiádowáli/ táncowáli/ á gámrácyj pátrzáli. *ModrzBaz* 14v; ktorzi [ŝludzy] [...] ŝtoią przed nim [panem]/ vŝmiecháiąc ŝię/ pochlebuiąc/ ŝłowá y vczynki wŝytkie Páńkie pochwaláiąc/ á rzkomo ŝię iym dźiwuiąc. *ModrzBaz* 37v, 17v.

W przeciwstawieniach: »pochlebowác [w tym: w oczy (6)] ... palcem ukazowác (3), oszacowác, [za kim] plwác, ŝmiać ŝię, zdradzić« (7): Bo chocia y węc z nim drudzy chodząc pochlebuią Przedfię ŝobie z tyłu palci (hic est) vkażuią *RejJóz* Fv; *BielKom* G3; Bo ácz mu [rzecznikowi] pochlebowác/ muŝzą drudzy w oczy/ A potym zá nim pluią/ iedno kęŝ odkroczy. *RejZwierc* 102v, 124; á w oczy mi pochlebuieŝ á poćichu mię zdradzaŝ *RejZwierc* 49, 69v, 226v.

W porównaniu (1): Vmizga ŝie pies gdy gdzye co zyeŝć czuie/ Táke obłudnik kiedy pochlebuie. *RejZwierc* 216v.

Zwrot: »w (żywe) oczy pochlebowác« [szyk zmienny] (8): Albo gdy fię wodą kropy Tho mu wjeć ząbieżá chłony [lege: chłopi] Wzywę oczij pochlebuje Kiedy skropidlem dutkuje *RejKup* r8v; *BielKom* G3; Bo ielzczeń máło ná tym/ iż drudzy dutkuią/ Ná mowi wŝy ŝie s tyłu/ w oczy pochlebuią. *RejZwierc* 100, 102v, 124; *RejZwierc* 49, 69v, 226v.

Szeregi: »chwalić, (a, i) pochlebowác« [szyk 2:1] (3): Bo węc ludzie ktorą [białogłową niepoczciwą] w takim beŝpieczeńŝtwie czuią Rzkomo chwalcz pochlebuiąc wŝytcy z niey błaznuią *RejJóz* F; *GórnDworz* G6v; á nie cieŝ ŝie tym/ iżci ich wiele będz y pochlebowáło/ á będą chwalić thy poŝtępki twoie dla pożytkow ŝwoich. *RejPos* 201v.

»dudkowác a pochlebowác« (1): A ty przedfię ŝćirpieć nie mozeŝz ábyŝ nie ząbiegał dutkuiąc im [bogaczom] á pochlebuiąc/ nádzyewáiąc ŝie ŝtąd od nich wŝpomożenia iákiego *RejPos* 243.

»pochlebowác albo folgowác« (1): á ielŝiže Káplán/ pochlebuąc álbo folguiąc tobie/ zámilczy krzywdy y ŝpráwiedliwoŝci twéy/ Pan Bóg ták Kápláná przeto ŝądzić y kárác będzie *OrzQuin* X3v.

»kłaniać ŝię a pochlebowác« (1): To iedno iŝz [panowie] zwirzchnoŝcz maią Iŝz ŝie im drudzi kłaniaią A zdalieká pochlebuią Bo ie zboiaŝzni miluią *RejRozm* 396.

[»mówić kwoli i pochlebowác«: Prokuratory [...] názywał ŝługámi gminu: dla tego/ że muŝzą mówić k woli y pochlebowác *PlutBBud* Dv.]

Przen (5) :

Zwroty: »sobie pochlebowác« [w tym: czym (1)] = *traktowác poblaźliwie wŝasne wady, wyŝtępki* [szyk zmienny] (4): *Prot* D2v; Więc ielzcze w ŝwychże złoŝciách ŝobie pochlebuie [niepobożny]/ Zá

co Bożą/ y ludzką nienawiść zyskuie. *KochPs* 51; Sámí fię sładźmy/ gdyfmy iáką krzywdę bliźniemu wczynili/ á łobie nie pochlebuymy/ wymowkámí y fłkádániem ná drugie⁸⁰. *SkarKaz* 316b; *CzahTr* C4v.

»sobie pochlebować« = *wyznawać zasady wygodniejsze w realizacji* (1): W[práwiedliwienie grzełznego [...] nie iest gołe vderzenie w pierśi/ [...] áni ták krotka modlitwá/ áni lámá wiárá/ iáko łobie herezye pochlebuią y fałżywie podáią *SkarKaz* 347a.

a. *Czyniąc coś, działając* (12) :

pochlebować komu (2): *RejPs* 52v; [Iáko kiedyby Medik choremu pochlebował/ á potrzebne lekárftwá od czáfu do czáfu odwłaczał *BusLic* 42v]. *Cf pochlebować komu w czym.*

pochlebować komu w czym (1): y kiedyby byli oni Oycowie Papieżom fwoim we wřzytkim pochlebować chćieli/ nigdyby byli Papieżnicy fynodom tym przygány dáć nie śmieli *NiemObr* 176.

Przen (10) :

a) *Dawać pomyślność, dogadzać (o fortunie, świecie i czarcie)* (6) : Fortuná gdy pochlebuie/ Iuż pewnego więźniá czuie/ Ktorem by Máłpá kugluie *RejZwierc* 232v; *CzahTr* H4.

pochlebować komu, czemu (4): Pátrzayże iáko fwiatek ciałku pochlebuie/ Iáko dziwne przyfímáki wřzędy vkázuie. *RejWiz* 171v; *RejPos* 74v, 255v; Bo ty dwie páníe [*Zazdrość i Swawola*] ták na fię łáfkáwy/ Ciągnąc k fwey myfli wřzytki ludzkie fpráwy/ Zacna fortuná iż im pochlebuie/ Tá was popfuie. *RejZwierc* B4v.

b) *Nie przestrzegać nakazów religii, oddawać się przyjemnościom doczesnym* (4) :

Zwrot: »światu, jęgo [świata] sprawom pochlebować« [*szyk zmienny*] (3:1): Pńalm wńalnie zátacza ná ty ludzi/ ktorzy pochlebuiąc fwiátu/ rádżiby zátłumili wierne Pńńfkye/ dla dárow á pożytkow fwoich. *LubPs* O6v; *RejPos* 335v; Bo kto chce z nim [*ze światem*] dobrze być muśi mu folgowác/ A ięgo márnym fpráwam záváždy pochlebowác. *RejZwierc* 270, 270.

b. *Chwalić zasłużenie* (1) : Bo snać káždego, cnoty wystawowác A gdzie prawdy sława stała, pochlebować. *RejŁas w.* 32.

c. *O zwierzętach: łasić się, przymilać się [komu]* (2) : Drudzi [*psi*] bydła á trzodi bronią, á drudzy domu ftrzegą á panu pochlebuią *FalZioł* IV 6b; OSieł kiedy vřrzał pńá/ á on wyfłkákuię/ Wřpináiąc fie ná pńáná/ tu mu pochlebuie. A Pan go ftoiąc gńáfzcze/ chciał tákież ofiełek *RejFig* Ee.

Synonimy: *przymilać się*; **b.** *chwalić*; **c.** *łasić się*.

Formacje współrdzenne cf CHLEBIĆ.

Cf **POCHLEBOWANIE, POCHLEBUJĄCY**

EW, (JDok)